

// השתלשלות ההלכה //

מה אסור להשחית?

בפרק זה למדתם שהאיסור נלמד במקורו מהאיסור על השחתת עצי מאכל.

כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ, לֹא תִשְׁחִית אֶת יַעֲצָהּ לְנִדַּח עָלֶיהָ גִּרְזֹן,
כִּי מִמֶּנּוּ תֵאָכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת. כִּי הָאָדָם יַעַץ הַשָּׂדֶה לְבֹא מִפְּנֵיךְ בְּמִצּוֹר! רַק יַעַץ אֲשֶׁר
תִּדְעַ כִּי לֹא יַעַץ מֵאֲכָל הוּא, אֹתוֹ תִשְׁחִית וְכָרָתָּ...
דברים כ, יט-כ

הגמרא דנה בנושא, ומגדירה שתי הגדרות:

אמר רב: דיקלא דטען קבא, אסור למקצציה (=דקל שנפח הפירות שלו הוא 'קב' אחד,
אסור לקצוץ אותו. כלומר, אם הוא מצמיח פחות מכך, מותר יהיה לקצוץ אותו)...
אמר רבינא ואם היה מעולה בדמים, מותר (=אם שווי העץ עצמו גבוה יותר משווי הפירות
שלו, מותר לקצוץ אותו).
תלמוד בבלי, בבא קמא צא, ב

(1) הסבירו במילים שלכם את שתי ההלכות שמלמדת הגמרא.

(2) מדוע שכל אחד מדברים אלה יהיה מותר?

(3) לפי הגמרא, באילו מקרים מותר להשחית פירות?

מדברים אלה ניתן ללמוד, שמה שאסור הוא לאו דווקא השחתת פירות - אלא השחתה של דברים
שהם בעלי ערך. וכך אומרת הגמרא:

אמר רבי אלעזר שמעתי שהמקרה על המת יותר מדאי לוקה משום בל תשחית. שם

(4) סכמו: מה כוללת הגמרא באיסור "בל תשחית"?

כפי שלמדתם בפרק זה, האיסור כולל השחתה של כל דבר שיש לו ערך לאדם.

בשו"ת 'מלמד להועיל' עלתה השאלה הבאה:

(אדם) שיש בחצרו באר ישן שאינו נצרך (לה), והמים אינם ראויים לשתייה, ויש שם זקני
עם הארץ שאומרים שאסור לסתום באר הזה. אי יש להם על מה שיסמוכו?

תשובה: ...דווקא באחרים צריכין למים אסור לסתום הבאר, אבל לא אם המים אינם
ראויים. והנה לסתום באר שמימיו ראויים לשתייה, כבר כתב הרמב"ם (פרק ו מהלכות
מלכים, הלכה י) דאסור מדרבנן, משום "בל תשחית". ובפירוש כתבו כל הפוסקים, דאם
אינו עושה דרך השחתה אלא על מנת לתקן, מותר. מלמד להועיל, חלק ב, סימן קמח

(5) אילו בארות מותר לסתום?

(6) אילו בארות אסור לסתום?

(7) מה מוסיף פסק זה להלכה שכבר למדתם עד כה?

מה יקרה אם אדם מוכן לוותר על הרכוש שלו - האם מותר יהיה להשחית אותו?

ואמר לו ב"זרוק מנה לים ואתחייב", דלא הכריע הרמ"א למה לא יתחייב מטעם גרמי, דעל פיו זרק מנה לים! יש לומר דשונה הווי (=שמדובר במקרה שונה), דלא היה לו לזרוק לים, ואי הווי שאל לבית דין (=אם היה שואל את בית הדין אם לזרוק) היינו אומרים לו שלא יזרוק, דעבר על "בל תשחית".
שו"ת ישועות מלכו, אבן העזר, סימן מה

- (8) אם אדם אמר לחברו שיזרוק את המטבע שלו לים, ושהוא מוחל לו על כך - מדוע אפשר לומר שאין בכך בעיה?
- (9) מדוע בכל זאת דבר זה אסור?
- (10) מה אפשר ללמוד מכך על איסור "בל תשחית"?
- (11) הלקח שלומדים מתשובה זו דומה לרעיון שביטא ה'חכם צבי' בשיעור ההרחבה. במה הדברים דומים?